

Η Ευρώπη και ο κόσμος τον 19^ο αιώνα (1815-1871)

Κεφάλαιο Α΄

Το Συνέδριο Ειρήνης της Βιέννης (1814 - 1815)

Στόχοι

- Να γνωρίσετε και να κατανοήσετε τις αποφάσεις του Συνεδρίου της Βιέννης (1815), για τη διαμόρφωση του νέου πολιτικού χάρτη της Ευρώπης μετά την Παλινόρθωση
- Να εκτιμήσετε τις συνέπειες των αποφάσεων που λήφθηκαν για τους λαούς της Ευρώπης

**Σύνδεση της ενότητας με τα ιστορικά
γεγονότα που προηγήθηκαν
(Β΄ Λυκείου)**

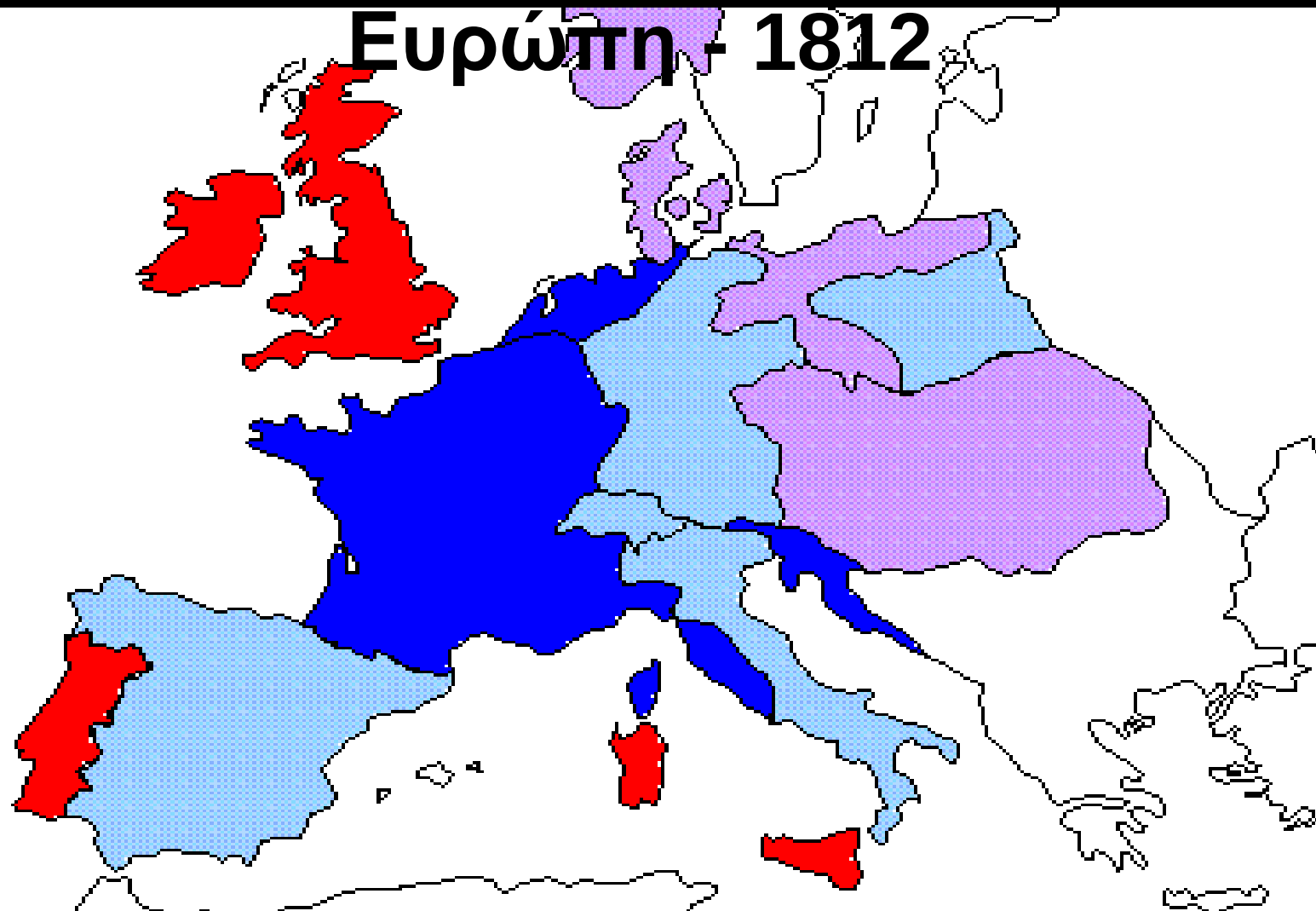

Αλλαγές στην Ευρώπη

Ιδέες της Γαλλικής επανάστασης που επηρέασαν τον τρόπο σκέψης των Ευρωπαίων:

- κατάργηση μοναρχίας, ισότητα των πολιτών, κατάργηση προνομίων, αυτοδιάθεση λαών
- Αλλαγές σε κοινωνικές και πολιτικές δομές
↓
(επιρροή για δημιουργία φιλελεύθερων κινημάτων)
- Οι Ναπολεόντιοι πολέμοι επιφέρουν αλλαγές στο χάρτη της Ευρώπης:

Ευρώπη - 1812

Βρετανικές κτήσεις

Σύμμαχοι Γαλλίας

Γαλλική Αυτοκρατορία

Υποτελή κράτη

Ναπολέοντας, από Επαναστάτης ... Αυτοκράτορας

Η αρχή του τέλους του Ναπολέοντα

- Απόφαση Ναπολέοντα για επίθεση στη Ρωσία (600.000)
- Ήττα Ναπολέοντα (100.000 άνδρες επιστρέφουν)

Κατάσταση στην Ευρώπη

- Ευρωπαϊκός συνασπισμός κατά του Ναπολέοντα:
  - **1813: Μάχη των Εθνών (Λειψία)**
Ναπολέοντας VS συμμαχικό στρατό (*Βρετανικά, Πρωσικά, Ρωσικά, Αυστριακά στρατεύματα*)
- 1814: Απόφαση αντιπάλων Ναπολέοντα για συνάντηση στη Βιέννη με στόχο «να βάλουν την Ευρώπη σε τάξη», αφού ο Ναπολέων είχε καταλύσει τη δομή της παλαιάς Ευρώπης.

Συνέδριο της Βιέννης (1814 - 1815)

ΠΑΡΑΘΕΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ

[...]Το Συνέδριο της Βιέννης άρχισε την 1η Οκτωβρίου του 1814 μέσα σε πανηγυρική ατμόσφαιρα. Στρατιωτικές παρελάσεις, συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, δεξιώσεις και χοροί οργανώθηκαν για να διασκεδάσουν οι εστεμμένοι, οι αυλικοί τους και οι διπλωμάτες που κατέκλυσαν την αυστριακή πρωτεύουσα, ευδαίμονες για το γεγονός ότι ο φοβερός και τρομερός Κορσικανός ήταν πλέον εξόριστος. Όλα τα κράτη της Ευρώπης [...] είχαν προσκληθεί στο πανηγύρι αλλά οι μυστικές συμφωνίες και οι σημαντικές αποφάσεις του Συνεδρίου αφορούσαν αποκλειστικά τις τέσσερις μεγάλες νικήτριες δυνάμεις (Αγγλία, Αυστρία, Πρωσία και Ρωσία) και την ηττημένη Γαλλία, η οποία απέκτησε ηχηρή φωνή χάρη στους αριστοτεχνικούς χειρισμούς του Ταλλεϋράνδου*.[...]

Αυγουστίνος Ζενάκος, Το Συνέδριο της Βιέννης 1814-1815, ένθετο Αρ. 10
«Οι μεγάλες συνθήκες», εφ. Το Βήμα, αρ. φύλλου 13970

*Ταλλεϋράνδος: Πρίγκιπας, Υπουργός Εξωτερικών της Γαλλίας

Αφού μελετήσετε τη σελίδα 10 και 11 του βιβλίου σας, να συμπληρώσετε τον πιο κάτω πίνακα:

Αντιπρόσωποι Μεγάλων Δυνάμεων στο Συνέδριο της Βιέννης (1814)

Μεγάλες Δυνάμεις	Αντιπρόσωπος	Τίτλος Αντιπροσ.

Αντιπρόσωποι Μεγάλων Δυνάμεων

Αυστριακή Αυτοκρατορία	καγκελάριος, Μέτερνιχ	πρίγκιπας	
Γαλλία	υπουργός εξωτ. Ταλεϋράνδος	πρίγκιπας	
Μεγάλη Βρετανία	υπουργός εξωτ. Κάσλρι	υποκόμης	
Ρωσική Αυτοκρατορία	Αλέξανδρος Γ΄	Τσάρος	
Πρωσία	Γουλιέλμος Γ΄	βασιλιάς	

- *Λαμβάνοντας υπόψη τις συγκεκριμένες Μεγάλες Δυνάμεις της Εποχής και τους τίτλους των εκπροσώπων τους, ποιες ιδέες, κατά την άποψή σας, πιστεύετε ότι θα υπερασπίζονταν στο Συνέδριο της Βιέννης;*

Να παρατηρήσετε προσεκτικά την πιο κάτω γελοιογραφία, να την περιγράψετε και να εξηγήσετε ποιο μήνυμα ήθελε να μεταδώσει ο εμπνευστής της.

Γελοιογραφία εποχής,
η οποία απεικονίζει τους ευρωπαϊούς ηγεμόνες στο Συνέδριο της Βιέννης
πάνω από έναν χάρτη της Ευρώπης.

**Να μελετήσετε προσεκτικά τον πιο κάτω
Χάρτη και να τον σχολιάσετε.**

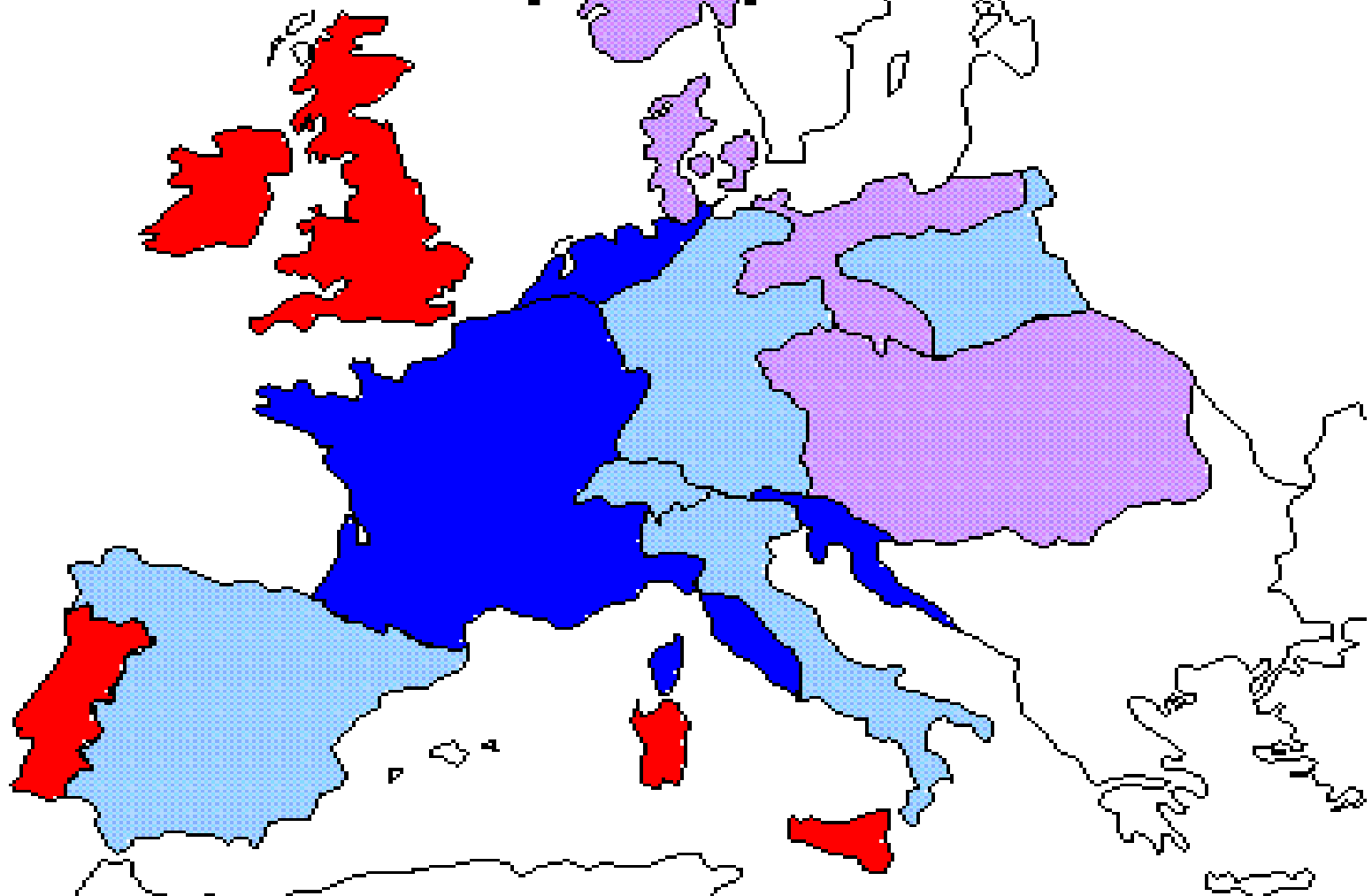
**Να τον συγκρίνετε με το Χάρτη που
προηγήθηκε (Ναπολεόντεια Γαλλία) και
να αναφέρετε τις παρατηρήσεις σας.**

Σύνορα της Γερμανικής
Συνομοσπονδίας

Η Ευρώπη του 1642

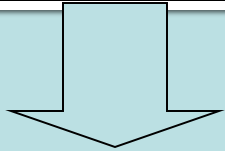
Βρετανικές κτήσεις

Σύμμαχοι Γαλλίας

Γαλλική Αυτοκρατορία

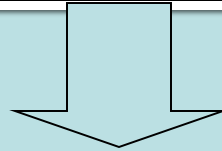
Υποτελή κράτη

Πολυεθνικές Αυτοκρατορίες

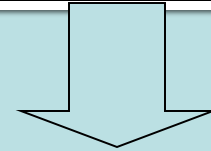
Αψβούργοι

(Γερμανοί,
Πολωνοί,
Μαγυάροι,
Νοτιοσλάβοι,
Σλοβένοι,
Τσέχοι κ.ά.)

Ρομανόφ

(Η τελευταία
δυναστεία
των Τσάρων
της Ρωσίας)

Οθωμανοί

Μέλη Συνεδρίου και βασιλείς της Ευρώπης:

-
- α) αναχαίτιση προσπαθειών ανατροπής (ιδέες Γαλλικής Επανάστασης) με την παλινόρθωση του παλαιού καθεστώτος,
  - β) οι πολυεθνικές αυτοκρατορίες υπηρετούν την ειρήνη διότι συγκρατούν πολλές ανάμεικτες κοινότητες

Λαοί της Ευρώπης:

-
- α) έχουν επηρεαστεί από τις ιδέες της Γαλλικής Επανάστασης
  - β) Είναι υπέρ της εθνικής ανεξαρτησίας των λαών

Συνέδριο της Βιέννης (Κατατοπιστικό σημείωμα)

Συγκλήθηκε στη Βιέννη (1814-1815), υπό την προεδρία του καγκελάριου της Αυστρίας Μέτερνιχ, μετά τη συντριβή του Ναπολέοντα και σε αυτό έλαβαν μέρος οι νικήτριες χώρες, οι τέσσερις Μεγάλες Δυνάμεις της Ευρώπης, η Αυστρία, η Ρωσία, η Πρωσία και η Βρετανία δημιουργώντας ένα μεταναπολεόντειο Status Quo. Παρά τα αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα, σκοπός των δυνάμεων αυτών ήταν να τερματίσουν και επίσημα τον πόλεμο, να λύσουν τα προβλήματα που αυτός δημιούργησε και να περιορίσουν τη Γαλλία στα προπολεμικά της σύνορα. Οι ηγεμόνες της Ευρώπης σκόπευαν ουσιαστικά στην παλινόρθωση του παλαιού καθεστώτος, των αριστοκρατικών φεουδαλικών προνομίων. Το συνέδριο κατέληξε στην ομώνυμη Συνθήκη Ειρήνης (1815).

Αφού μελετήσετε προσεκτικά το πιο κάτω παράθεμα, να συγκεντρώσετε τις πληροφορίες εκείνες που αναφέρονται στην Ιερή Συμμαχία

Παράθεμα προς επεξεργασία για την Ιερή Συμμαχία

Σήμερα όμως με τον όρο αυτό προσδιορίζεται ιδιαίτερα η μυστική συνθήκη που συνάφθηκε μεταξύ των Αυτοκρατόρων της Ρωσίας, της Αυστρίας και του Βασιλέα της Πρωσίας την οποία και υπέγραψαν αυτοπροσώπως στις 26 Σεπτεμβρίου 1815.

Κύριος στόχος - σκοπός της συνθήκης αυτής ήταν η αντίδραση των Αυτοκρατόρων κατά των φιλελεύθερων τάσεων που είχαν ήδη αρχίσει να εκδηλώ-νονται στην Ευρώπη μετά τη Γαλλική Επανάσταση το 1789.

Την πρωτοβουλία της σύναψης αυτής της συνθήκης είχε ο Τσάρος Αλέξανδρος [...], η δε ονομασία «ιερά» οφείλεται στην αρχική πρόθεσή του όπως επιτύχει την εν «χριστιανική αλληλεγγύη» συνένωση των ευρωπαϊκών Χωρών. Βέβαια από την άποψη αυτή ίσως η συνθήκη αυτή να αποτελεί και τον προάγγελο της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αφού μελετήσετε προσεκτικά το παράθεμα «1^ο άρθρο της Συνθήκης της Ιερής Συμμαχίας» (Βιβλίο Μαθητή) που ακολουθεί:

- Να εντοπίσετε τις ηθικές αρχές που επικαλούνται τα συμβαλλόμενα μέρη.
- Να αναζητήσετε τις αμοιβαίες υποχρεώσεις που ανέλαμβαναν τα συμβαλλόμενα μέρη.
- Να εξηγήσετε, τεκμηριωμένα, γιατί οι Μεγάλες Δυνάμεις αισθάνονταν έντονα την ανάγκη αλληλοϋποστήριξης.

Παράθεμα προς επεξεργασία «1^ο άρθρο της Συνθήκης της Ιερής Συμμαχίας»

«Στο όνομα της Αγίας και Αδιαιρέτου Τριάδος [...]

Άρθρο 1^ο

Σύμφωνα με τις επιταγές της Αγίας Γραφής που παραγγέλλουν σε όλους τους ανθρώπους να θεωρούν αλλήλους αδελφούς, οι τρεις συμβαλλόμενοι μονάρχες θα παραμείνουν ενωμένοι με δεσμούς πραγματικής και ακατάλυτης αδελφοσύνης και, θεωρώντας αλλήλους συμπατριώτες, θα παρέχουν ο ένας στον άλλον βοήθεια, συνδρομή και αρωγή σε κάθε ευκαιρία και κάθε τόπο. Θεωρώντας τους εαυτούς τους πατέρες των υπηκόων τους και των στρατών τους, θα τους καθοδηγήσουν στο πνεύμα αδελφοσύνης από το οποίο διακατέχονται οι ίδιοι, για να προστατεύσουν τη θρησκεία, την ειρήνη και τη δικαιοσύνη...»

J. Monnier, A. Jardin, Histoire classe de seconde,
Fernand Nathan, Paris 1978, σ. 262

Ιερή Συμμαχία (κατατοπιστικό σημείωμα)

Συγκροτήθηκε το 1815, μετά τη συνθήκη Ειρήνης, από την Αυστρία, τη Ρωσία και την Πρωσία. Η Βρετανία καταδίκασε την πιο πάνω ενέργεια. Στόχος των τριών αυτοκρατοριών ήταν να ανακόψουν την πρόοδο των φιλελεύθερων και εθνικών κινημάτων και των αρχών τους για εθνική αυτοδιάθεση και λαϊκή κυριαρχία. Την πρωτοβουλία της σύναψης της συνθήκης είχε ο Τσάρος Αλέξανδρος, πρόθεση του οποίου ήταν να επιτύχει την εν «χριστιανική αλληλεγγύη» συνένωση των ευρωπαϊκών Χωρών.

Ευρωπαϊκή Συμφωνία (κατατοπιστικό σημείωμα)

Στη συμφωνία αυτή μετέχουν αρχικά η Ρωσία, η Πρωσία, η Αυστρία και αργότερα η Αγγλία (1818) και η Ιταλία (1856). Ήταν το μέσο για την επιβολή ενός αυστηρού συντηρητισμού με στόχο την καταστολή κάθε κινήματος που δρούσε απειλητικά για τις μεγάλες δυνάμεις (παλαιά καθεστώτα). Η Συμφωνία αυτή διάνοιγε θεωρητικά την προοπτική συγκρότησης μιας Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας. Όμως το πνεύμα των συμβαλλομένων κάθε άλλο παρά διευκόλυνε αυτή την προοπτική.

Κατ' οίκον εργασία

Ήταν φανερό στους πολιτικούς της εποχής ότι μια νέα επανάσταση θα σήμαινε την καταστροφή των παλαιών καθεστώτων. «Την ψυχολογία των νικητών του 1815 περιγράφει σύντομα και εύστοχα ο Ε. J. Hobsbawm: Οι βασιλείς και οι πολιτικοί δεν ήταν πιο σοφοί ούτε πιο ειρηνόφιλοι από πριν. Αναμφίβολα, όμως, ήταν πιο φοβισμένοι». Αυτός ο φόβος οδήγησε στο πρώτο ρήγμα ανάμεσα στους νικητές. Τα τρία απολυταρχικά καθεστώτα (Αυστρία, Ρωσία, Πρωσία) έβλεπαν στην Ευρωπαϊκή Συμφωνία το μέσον για επιβολή ενός αυστηρού συντηρητισμού με στόχο την καταστολή κάθε κινήματος που θα έθετε σε κίνδυνο το καθεστώς. Αντίθετα, η Βρετανία είχε σαν στόχο τη διατήρηση της υφιστάμενης ισορροπίας δυνάμεων. Έτσι η σύναψη της ιεράς συμμαχίας, «ένα δημιούργημα εξιδανικευμένου μυστικισμού και ανοησίας» σύμφωνα με τον Άγγλο υπουργό εξωτερικών Κάσλρη, οδηγεί στην αποξένωση της Βρετανίας από τους συμμάχους της. Συνεπώς, από την αρχή οι νικητές του πολέμου, είτε από φόβο είτε από μίσος για τις καινούριες ιδέες, επιλέγουν να αντιταχθούν στις ελπίδες που είχε δημιουργήσει η Γαλλική Επανάσταση στους λαούς, χρησιμοποιώντας μια πολιτική ισχύος.

Αφού μελετήσετε προσεκτικά το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα εξής ερωτήματα:

- Πώς αντιμετώπισε αρχικά η Αγγλία τη συγκρότηση της Ιερής Συμμαχίας και πώς ερμηνεύετε αυτή της τη στάση;
- «Την ψυχολογία των νικητών του 1815 περιγράφει σύντομα και εύστοχα ο E. J. Hobsbawm: Οι βασιλείς και οι πολιτικοί δεν ήταν πιο σοφοί ούτε πιο ειρηνόφιλοι από πριν. Αναμφίβολα, όμως, ήταν πιο φοβισμένοι».
Συμφωνείτε με την πιο πάνω άποψη; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με επιχειρήματα.

Τέλος